

Ádám Iván (1844–1928) pálos kolostorokról készült rajzai
Összeállította: Rainer Pál

A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum műemléki adattára (ltsz. 10987–11040., 11363.) és régészeti adattára (ltsz. 8499.) egy 56 lapos, részben tus-, részben ceruzarajz sorozatot őriz tizenöt, részint a mai és részint az egykori történeti Magyarország területén található pálos kolostorról, illetve ezeknek különféle műrészleteiről. A rajzok 1877. március 29. és 1881. június 11. között készültek. Jó minőségű reprodukciójukat tartalmazza a jelen kötet.

Alkotójuk Ádám Iván r. k. pap, tanár, jeles egyháztörténész és közéleti személyiség volt. Az 1844. január 3-án a Sopron vármegyei Nagymartonban (ma Mattersburg, Burgenland, Ausztria) földműves szülőktől született, és 1928. március 27-én Veszprémben elhunyt kanonok igen gazdag és sokoldalú életművet hagyott maga után. Munkásságát 1965-ben Molnár István túskevári plébános (ő ajándékozta Ádám Iván rajzait a veszprémi múzeumnak), utóbb 2001-ben Molnár Jánosné veszprémi helytörténész méltatták kisebb írásaikban. Veszprémben és Sümegen ma utca viseli a nevét. Ádám Iván tevékenysége három főbb csoportba sorolható: papi-egyházi, tanári-nevelői, továbbá régiségbúvári-közéleti. Az egyes szakterületek helyenként erősen összefonódtak egymással, nem mindig különíthetők el egyértelműen egymástól. Hivatásbeli, papi-tanári kötelmein és a régiségek iránti vonzalmán túl, környezetében mindig és mindenütt a jobbítás, a javítás szándékával élt. A kanonoki stalluma után élvezett jövedelmeit rendszerint még felvételük napján átadta a polgármesternek, hogy azt a szegények segítésére fordítsák. Veszprém városa gyakorlatilag az ő adományaiból tartotta fenn a szegényházat és a kórházat. Vagyonát végrendeletileg a szegényházra, a kórházra és az árvaházra hagyta.

A számára különösen nagy vonzerőt jelentő egyháztörténeten belül, leginkább az egyetlen jól ismert középkori magyar alapítású szerzetesrend, a pálosok története és emlékei érdekelték. A rendházaikról közreadott rajzok az alábbiak:

Veszprém megyei pálos rendházak:

Lesenceistvánd–Uzsaszentlélek, Szt. Lélek kolostor, az Uzsai család 1333 előtti alapítása (3 rajz),

Nagyvázsony, Szt. Mihály kolostor, Kinizsi Pál temesi ispán alapítása 1483 (3 rajz),

Pápa, Gyümölcsoltó Boldogasszony kolostor, gróf Csáky László pápai főkapitány, későbbi (1649–1655) országbíró alapítása 1638 (1 rajz),

Porva, Szűz Mária kolostor, Garai László nádor alapítása 1439–1441 körül (1 rajz),

Pula–Tálad, Szt. Erzsébet kolostor, Rátót nemzetség alapítása a 13. század végén (1 rajz, másik táoldi rajza jelenleg kallódik, csak fotómásolatban ismert),

Salföld–Köveskút, Mária Magdolna kolostor, a Köveskúti család 1263 előtti alapítása (4 rajz),

Túskevár, Mária Magdolna kolostor, Miklós győri püspök alapítása 1310 körül (9 rajz).

További pálos rendházak:

Buda–Budaszentlőrinc (Pilis megye, most Pest megye) Szt. Lőrinc kolostor, 1300 körül keletkezett (2 rajz),

Csáktornya (Zala megye, most Čakovec, Horvátország) Boldogságos Szűz és Mindenszentek kolostor, István erdélyi vajda, testvére, Dénes, Miklós vajda fia András és István vajda fia László alapítása, 1376 (3 rajz),

Csatka (Egykor Veszprém, most Komárom megye) Szűz Mária kolostor, Kont Miklós nádor alapítása 1357–1361 körül (4 rajz),

Elefánt (Nyitra megye, most Lefantovce, Szlovákia) Szt. János kolostor, Elefánthy Dezső fia Mihály alapítása 1369 (3 rajz),

Lakfalva másként Wandorf (Sopron megye, most Lackendorf, Ausztria) Szt. Farkas (Szt. Wolfgang) kolostor, Sopron város alapítása 1482 (más feltevés szerint Wolfart Rudolf alapítása 1403) (7 rajz),

Márianosztra (Hont megye, most Pest megye) Nagybaldogasszony kolostor, I. Lajos király alapítása 1352 (5 rajz),

Máriavölgy (Pozsony megye, most Marianka, Szlovákia) Boldogságos Szűz Mária kolostor, I. Lajos király alapítása 1377 (6 rajz),

Patacs másként Ürög (Baranya megye) Szt. Jakab kolostor, Bertalan pécsi püspök alapítása 1225 körül (3 rajz).

A sorozatot kiegészíti még 2 iniciálé rajza is. Továbbá Ádám Iván fényképe és veszprémi sírjának fotója.

A 84 évesen elhunyt, közmegebecsülésnek és általános szeretetnek örvendő veszprémi kanonok a polgárosodó Magyarország olyan jellegzetes alakja volt, aki szorgalmával, képzettségével, tudásával nem csak arra volt képes, hogy paraszti születéséből átléphessen a középosztályba, de műveltsége, érdeklődése folytán eredeti tanult hivatása mellett, kedvtelésből választott szakterületein is jelentőset alkotott.